

Rosa Montero

Rosa Montero werd in 1951 geboren. Haar vader, Pascual Montero, was toen *banderillero* bij stierengevechten. Zijn bijnaam luidde *El Señorito*, het heertje. Na lang aandringen van zijn echtgenote trok hij zich terug van het stierenvechten en ging hij bij een steenfabriek werken. Rosa was toen vijf jaar oud. In haar jeugd hield Rosa's moeder haar dochter dikwijls voor dat zij ervoor moest zorgen dat haar leven er anders zou uitzien dan dat van haar moeder. Rosa volgde enkele universitaire studies en voorzag altijd in haar eigen levensonderhoud, dus ze stelde haar moeder niet teleur.

Vanaf haar vijfde jaar was Rosa Montero door tuberculose langdurig aan haar bed gekluisterd. Tijdens die langdurige periode van afzondering voelde het kind zich eenzaam, zonder vriendinnetjes. Haar voornaamste bezigheden waren lezen en verhaaltjes schrijven. Zo werd al vroeg de basis gelegd voor haar liefde voor fantasie en literatuur.

Ze studeerde journalistiek en vervolgens psychologie, maar geen van beide studies bood haar voldoende uitdaging. Al tijdens de studie werkte ze bij enkele toneelgroepen en tegelijkertijd slaagde ze erin verhalen en artikelen in verschillende tijdschriften gepubliceerd te krijgen. Vanaf eind 1976 werd haar de kans geboden exclusief voor *El País* te gaan schrijven. Later was ze enkele jaren hoofdredacteur van de zondagsbijlage van dit dagblad en nog steeds is ze er een zeer gewaardeerd columnist. Zowel bij het grote publiek als bij de critici ontmoette ze al spoedig waardering voor haar werk. Haar eerste boek, *Crónica del desamor*, dateert van 1979. Behalve bijna twintig romans, verhalen- en reportagebundels schreef ze ook enkele kinderverhalen. In 1981 won ze onder meer de *Premio Nacional de Periodismo* voor haar reportages, interviews en literaire artikelen. Vanaf 1997 werd Montero opnieuw uitvoerig geëerd met diverse prijzen, in 2005 met een oeuvreprijs en bovendien met een belangrijke publieksprijs, voor de roman *Historia del rey transparente*. Zij wordt een representant genoemd van de 'nieuwe journalistiek', waaronder wordt verstaan: informatie-verschaffing in literaire bewoordingen. Zelf vindt ze die kwalificatie echter nonsens en 'absoluut geen nieuwe categorie'. Haar werken werden vertaald in ruim twintig talen.

In een interview maakte Rosa Montero desgevraagd een vergelijking tussen haar beleving van journalistiek werk en literatuur: 'Ik hou veel van journalistiek, het is een beroep dat veel voor me betekend heeft, maar het is niet meer dan werk en ik zou er van de ene dag op de andere mee kunnen stoppen, maar verhalen schrijven is mijn manier van zijn, mijn manier van leven.'

In Nederlandse vertaling

Als een vorstin zal ik je behandelen
vertaling Emmy Kwant
ISBN 90-284-1545-9, 1990

Het Kristal van Koud Water
vertaling Giny Klatser
ISBN 90-284-1591-2, 1991

Mooi en donker
vertaling Mieke Westra
ISBN 90-284-1663-3, 1994

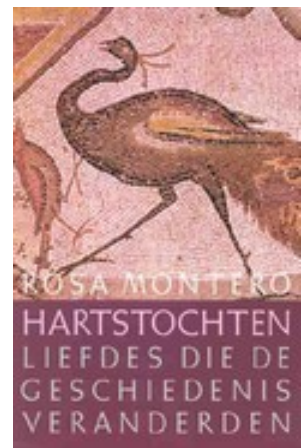
Vrouwenportretten
vertaling Barber van de Pol
ISBN 90-284-1780-X, 1997

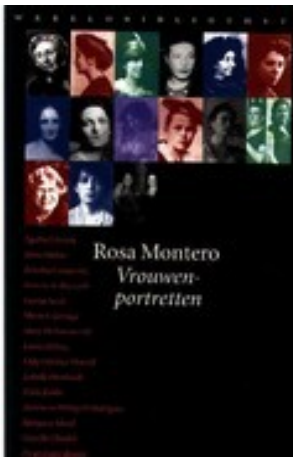
De dochter van de kannibaal
vertaling Adri Boon
ISBN 90-284-1821-0, 1999

Hartstochten
vertaling Catharina Blaauwendraad
ISBN 90-284-1901-2, 2001

Het hart van de Tartarus
vertaling Brigitte Coopmans
ISBN 90-284-1958-6, 2002

Alle bij uitgeverij Wereldbibliotheek

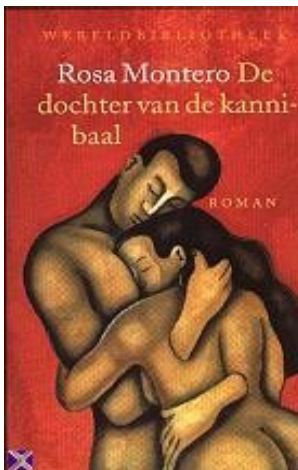

Kenschetsen van in het Nederlands vertaald werk van Rosa Montero:

Als een vorstin zal ik je behandelen, de derde roman van Montero, speelt in de rosse buurt van Madrid. Twee vrouwen met heel verschillende achtergrond en levenswijze blijken door eenzelfde verlangen naar warmte en erotiek bewogen te worden. In deze 'zwarte komedie' ofwel 'roze tragedie' die bij verschijnen gerekend werd tot de feministische literatuur, zijn alle personages in wezen eenzaam.

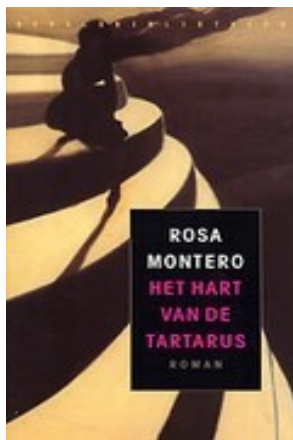
Het opmerkelijke werk *Het Kristal van Koud Water* is afgeleid uit de roman *Temblor* en opgezet als een libretto voor een opera in één bedrijf. In 1994 werd een dans naar dit werk in Madrid opgevoerd door Teresa Nieto. Vrouwen spelen in de door macht beheerste samenleving van dit verhaal een sleutelrol.

Mooi en donker is geschreven vanuit de blik van een jonge vrouw die in een haar onbekende stad terechtkomt in het keiharde, criminele milieu van prostitutie en drugs, waarin haar dominante grootmoeder de scepter zwaait. Het verhaal krijgt kleur door de dromen en verlangens van de jonge vrouw; schoonheid en duisternis worden erin nadrukkelijk tegenover elkaar gesteld.

In *Vrouwenportretten* schildert Montero portretten van vrouwen die een bijzondere rol hebben gespeeld in de cultuurgeschiedenis. Als motivatie voor dit boek gaf de schrijfster aan: 'Er is een geschiedenis die niet in de geschiedensschrijving voorkomt en die slechts kan worden gered door naar het gefluister van vrouwen te luisteren.'

De dochter van de kannibaal is een complex en boeiend verhaal: Wanneer de echtgenoot van een vrouw plotseling verdwijnt, tracht zij hem zelf op te sporen, bijgestaan door een oude overbuurman en een buurjongen. De oude buurman blijkt een voormalig anarchist die veel frustrerende ervaringen heeft opgedaan; met de buurjongen gaat de vrouw een onstuimige relatie aan. Haar echtgenoot blijkt ontvoerd te zijn en stap voor stap stuit de vrouw op zijn obscure dubbellevens. In 1997 was dit het meest verkochte boek in Spanje.

Met *Hartstochten, Liefdes die de geschiedenis veranderden* presenteert Montero een kaleidoscoop van verhalen over beroemde historische liefdesparen. Hun passie beïnvloedde de wereldgeschiedenis. Er worden zeer uiteenlopende paren ten tonele gevoerd, bijvoorbeeld Juan en Eva Perón, Marcus Antonius en Cleopatra, Elizabeth Taylor en Richard Burton, Rimbaud en Verlaine.

Het hart van de Tartarus behelst een bizarre tocht door de onderwereld van een jonge vrouw die in een persoonlijke crisis verkeert. Zij gaat de confrontatie aan met het wezenlijke van haar relaties met haar naaste familieleden - haar ouders en tweelingbroer en haar minnaar - om een weg te vinden ter verzoening met het verleden. Zij komt er gelouterd uit en is weer enigszins tegen het leven opgewassen.

Rosa Montero vergelijkt schrijven met eten en ademen: ze ervaart het als een innerlijke noodzaak. Als haar belangrijkste drijfveer noemt ze nieuwsgierigheid naar het leven, belangstelling voor mensen. Schrijven van fictie is voor haar de manier om grip te krijgen op het leven en de wereld te begrijpen; vertellen is in haar beleving steeds een zoektocht gebleven. Daarnaast heeft ze ook altijd zeer gretig gelezen en ze geeft aan voor het werk van tal van schrijvers grote bewondering te koesteren. Kenmerkend voor haar werkwijze noemt Montero haar perfectionisme: nauwgezet verwerkt ze alle opmerkingen van enkele vertrouwde vrienden die de kladversie van ieder nieuw boek te lezen krijgen en ze kan eindeloos bijschaven aan haar verhalen voordat ze zelf tevreden is over het resultaat.

Kritiek op de werken van Rosa Montero is veelal gericht op de themakeuze die geforceerd genoemd wordt, het feit dat haar hoofdpersonen vrijwel altijd vrouwen zijn en de vermeende geringe subtiliteit in haar beschrijvingen. Hoewel Montero geen milieu of thema schuwt, zijn haar verhalen echter nooit aanwijsbaar banaal. Vooral haar eerste boeken werden door critici gekarakteriseerd als typische vrouwenboeken, maar zijzelf vindt het onzin te spreken over vrouwenliteratuur. Ze ergert zich aan zo'n etikettering en vindt dat het tijd wordt dat mannen zich gaan inleven in vrouwenlevens. Ze hanteert een directe, indringende en dikwijls gepassioneerde stijl en schrijft met charme en humor. Gevraagd naar het autobiografische karakter van haar boeken, stelt Rosa Montero, dat het, behalve uiteraard bij interviews en reportages, altijd om fantasieën gaat die net zoveel met haar alledaagse, werkelijke leven te maken hebben als dromen.

De vertalingen in het Nederlands van werken van Rosa Montero zijn in eerste druk alle verschenen bij uitgeverij Wereldbibliotheek, sommige later in herdruk bij een andere uitgeverij. Opmerkelijk is dat geen twee vertalingen van de hand van eenzelfde vertaler zijn. Ze blijken over het algemeen prettig leesbaar, hoewel de ene vertaler wat vaardiger de pen hanteert dan de ander en wat treffender formuleringen wist te vinden. Ook klinkt in sommige vertalingen duidelijker bekendheid of affiniteit door met het gedachtegoed van Rosa Montero. Met name in de vertaling van *Vrouwenportretten* en *De dochter van de kannibaal* is sprake van goedge getroffen nuancering en sfeertekening.

Jammer is dat niet meer boeken van Rosa Montero bereikbaar zijn voor het Nederlandse publiek. Tot nu toe is bijvoorbeeld haar meest autobiografisch geïnspireerde werk, *La loca de la casa* uit 2003, niet in het Nederlands vertaald, evenmin als de indrukwekkende roman *Historia del rey transparente* uit 2005 en haar laatst verschenen boek, *Instrucciones para salvar el mundo* uit 2008. Het is dus duidelijk: er ligt nog aardig wat werk van Rosa Montero te wachten op goede Nederlandse vertalers.

Heleen Peeters, 11 februari 2010